

Sammanfattning

Mellan en rikstäckande ideell organisation och dess tidigare förtroendevalda förbundsordförande uppkommer tvist rörande skyldighet för organisationen att teckna tjänstepension för henne. Fråga i första hand huruvida förbundsordföranden har varit att anse som arbetstagare hos organisationen. Sedan denna fråga besvarats nekande uppkommer frågan huruvida det mellan parterna har förelegat en särskild överenskommelse om att förbundsordföranden skulle vara berättigad till tjänstepension. Även denna fråga har besvarats nekande.

ARBETSDOMSTOLENDOM
2004-03-10
StockholmDom nr 18/04
Mål nr A 51/03**KÄRANDE**

Sveriges Kommunaltjänstemannaförbund (SKTF),
Box 7825, 103 97 STOCKHOLM
Ombud: förbundsjuristen Martin Wästfelt, samma adress

SVARANDE

1. Kooperationens Förhandlingsorganisation (KFO), Box 2292,
103 17 STOCKHOLM
2. Hörselskadades Riksförbund (HRF), 802004-4510, Box 6605,
113 84 STOCKHOLM
Ombud för 1 och 2: jur. kand. Sara Kullgren, KFO

SAKEN

skyldighet att teckna tjänstepension

Mellan Kooperationens Förhandlingsorganisation och Tjänstemannaförbundet HTF gäller varandra i allmänhet avlösande kollektivavtal rörande allmänna anställningsvillkor för tjänstemän vid ideella organisationer. Mellan avtalsparterna gäller även överenskommelsen om KTP-pensioner och tjänstegrupplivförsäkring mellan KFO och PTK.

Hörselskadades Riksförbund (HRF) är medlem i Kooperationens Förhandlingsorganisation och är därigenom bundet av kollektivavtalet och därtill hörande överenskommelser.

C.W. var under åren 1992 - 2000 förbundsordförande i HRF. C.W. är medlem i Sveriges Kommunaltjänstemannaförbund (SKTF).

Mellan parterna har uppstått tvist huruvida HRF haft skyldighet att teckna tjänstepension för C.W. Parterna har förhandlat i tvisten utan att kunna enas.

SKTF har väckt talan mot arbetsgivarparterna och har därvid yrkat *i första hand* att Arbetsdomstolen skall fastställa att C.W. är omfattad av KTP-planen. *I andra hand* har SKTF yrkat att Arbetsdomstolen skall dels fastställa att C.W. är berättigad till tryggad pensionsförmån att utges av HRF med 1 900 kr per månad fr.o.m. den 1 juni 2011 och livsvarigt, dels förplikta HRF att till henne utge skadestånd motsvarande utebliven premie avseende KTPK-egenpension med 36 014 kr jämte ränta enligt 4 och 6 §§ räntelagen från den 1 december 2003 till dess full betalning sker.

Arbetsgivarparterna har bestritt yrkandena, men har vitsordat de angivna beloppen jämte ränta som skäliga i och för sig.

Parterna har yrkat ersättning för sina rättegångskostnader.

Till utveckling av sin talan har parterna anfört i huvudsak följande.

SKTF

C.W. tillträdde år 1992 som förbundsordförande i HRF. Förtroendeuppdraget kunde vid den tiden utövas ideellt som en fritidssysselsättning. C.W. hade en tillsvidareanställning vid Västerås kommun men var tjänstledig från denna tjänst för att arbeta på ett företag, Eductus. Innan hon accepterade att ta på sig uppdraget gjorde hon klart att det var en förutsättning för henne att förtroendeuppdraget gick att förena med heltidsanställning. Hon träffade den tidigare förbundsordföranden, vars uppgifter om tidsåtgången lugnade henne. Hon accepterade därför att kandidera för uppdraget och kom sedan också att väljas till förbundsordförande vid kongressen år 1992. För uppdraget erhöll hon ett årligt arvode som svarade mot 2,5 basbelopp.

Med tiden framkom att det fanns önskemål inom HRF att ordföranden skulle ta större del i och inordnas i det dagliga arbetet. Ordföranden hade tidigare främst fungerat som en ordförande vid olika sammanträden. En diskussion om ordförandens roll pågick under ett par år. C.W. kom också att arbeta mer och mer åt HRF under denna tid på grund av att det skedde en gradvis förändring av både organisationen och ordförandens roll i denna.

År 1995 var det allmänt känt inom HRF att C.W:s huvudsysselsättning bestod av ordförandeskapet. I samband med representantskapet detta år beslutades att förbundsordföranden skulle vara heltidsanställd. Därvid diskuterades förbundsordförandens nya roll och hur hon skulle ersättas ekonomiskt. Diskussionen kom främst att handla om vilken nivå ersättningen skulle ligga på. Det förelåg enighet om att det inte skulle förekomma något fallskärmsavtal för förbundsordföranden. Förhandlingarna om villkoren fördes mellan C.W. och en förhandlingsgrupp som utsetts av representantskapet. Vid förhandlingarna fördes anteckningar vari angavs att ett formellt avtal skulle upprättas senare, vilket dock inte kom att ske. Av anteckningarna framgår att parterna efter överläggningen enades om att ”frånga förslaget om heltidsanställning och istället utöka arvoderingen”. C.W:s arbete beräknades motsvara 15-20 dagar i månaden, dvs. ungefär 70 procent av heltid. Arvodet för helår bestämdes till 263 760 kr jämte sociala avgifter.

Av det avtal med motsvarande text som upprättades för år 1996 framgår att ersättningen för C.W:s ”arvoderade tjänst” skulle uppgå till 65 procent av heltid. De skriftliga avtal för de efterföljande åren kom i huvudsak att se ut som de anteckningar som upprättades år 1995. Förändringarna i de senare avtalen består främst i att procentsatsen i stort sett ökade över tiden.

År 2000 bestämde sig C.W. att inte kandidera för omval. I samband med att frågan diskuterades vid förbundsstyrelsens sammanträde i maj 2000 föreslogs att den kommande kongressen skulle anta vissa principer för arvodering av förbundsstyrelseordföranden. Vad som framstod som viktigast var att förbundsstyrelseordföranden inte skulle omfattas av anställningsskyddslagen så att det skulle gälla en uppsägningstid. Det faktum att det inte hade erlagts någon pensionspremie för C.W. var inte känt vid denna tidpunkt. C.W. utgick under hela anställningstiden ifrån att pensionspremierna betalades in.

Enligt SKTF:s mening utvisar följande omständigheter att det var fråga om en anställning. Betalningen för C.W:s arbete från och med hösten 1995 baserades på frivilliga avtal. Som framgått ovan förhandlade parterna fram avtalsinnehållet. Arbetsuppgifterna utfördes av C.W. personligen och hon kunde inte sätta någon annan i sitt ställe. Visserligen finns en möjlighet för vice förbundsordföranden att träda in i hennes ställe, men detta skedde bara vid beslutsfattande som rörde C.W. själv, och vice förbundsordföranden trädde inte någon gång in och utförde C.W:s arbetsuppgifter. Arbetet hade en varaktig karaktär, från och med den 1 september 1995 till och med den 31 december 2000. Hon var garanterad ersättning för sitt arbete och fick utöver denna lön ersättning också för de utlägg hon hade i tjänsten, exempelvis för resor. Arbetstidens omfattning har styrt lörens storlek. Arbetet hade en sådan omfattning att det var omöjligt att utföra annat förvärvsarbete eller inneha en annan anställning. HRF tillhandahöll den utrustning och dylikt hon behövde. Hon utförde arbete i hemmet med hjälp av dator m.m. som HRF bekostat. Från det att HRF:s kansli bytte lokaler hade hon också ett arbetsrum inom kanslilokalerna. Hon var underkastad HRF:s direktiv på så vis att hon och kanslichefen tillsammans planerade hur de skulle fördela arbetet mellan sig. Hon var helt inordnad i kansliets verksamhet. På kansliet fanns en kalender där det framgick vad hon arbetade med dag för dag, så att kansliet alltid kunde nå henne under arbetstid. Hon fungerade som ett stöd för kanslichefen i svåra situationer, exempelvis vid problem med personalfrågor. Hon har i socialt och ekonomiskt hänseende varit jämställd med en arbetstagar. Även HRF har uppfattat sig som hennes huvudarbetsgivare.

Till stöd för förstahandsyrkandet gör SKTF således gällande att C.W. varit att betrakta som arbetstagar i medbestämmandelagens mening. C.W. omfattades därigenom av kollektivavtalet mellan KFO och Tjänstemannaförbundet HTF för tjänstemän vid ideella organisationer och överenskommelsen om KTP-plan. C.W. har varit anställd från och med den 1 september 1995 till och med den 31 december 2000. Hon har arbetat i en sådan utsträckning att hon har omfattats av KTP-planen.

För det fall att Arbetsdomstolen inte skulle dela uppfattningen att C.W. var anställd gör SKTF gällande att hon träffat ett avtal med HRF innebärande att hon är berättigad till de pensionsförmåner hon skulle ha haft om hon varit anställd. I samband med förhandlingarna om att förbundsordföranden skulle arbeta mera och inordnas i den dagliga verksamheten på förbundet stod det klart för avtalsparterna att ett sådant ordförandeskap omöjligt kunde förenas med annat förvärvsarbete. Vid diskussionerna om det ökade arvodet var den

gemensamma partsavsikten att C.W. skulle erhålla samma villkor som övriga anställda med undantaget att hon inte skulle omfattas av någon form av anställningsskydd. Den gemensamma partsavsikten kom i de skrivna avtalen till uttryck bl.a. genom formuleringar som ”alla sedvanliga sociala avgifter”. C.W., kanslichefen C.S. samt de personer som ingick i förhandlingsgruppen hade alla uppfattningen att hon omfattades av pensionsförmånerna. Mot denna bakgrund fanns det inte någon anledning för C.W. att särskilt kontrollera att inbetalningar till KTP-planen skedde. Att några inbetalningar inte skett framkom först efter det att C.W. avgått från sin tjänst.

Arbetsgivarparterna

Det bestrids att C.W. var anställd hos HRF. Vidare bestrids vad som anförts i andra hand om att det skulle ha träffats ett särskilt avtal med innebörden att hon skulle erhålla samma pensionsförmåner som de anställda.

HRF är en organisation bestående av ett stort antal ideella föreningar med sammanlagt omkring 34 000 medlemmar. Verksamheten är organiserad enligt följande. Det högsta beslutande organet är kongressen som hålls vart fjärde år. Däremellan hålls årligen ett representantskap med vissa beslutsbefogenheter. Vidare finns en förbundsstyrelse, vari förbundsordföranden ingår. Det finns ett kansli som leds av en kanslichef, vilken anställs av förbundsstyrelsen. Kansliets uppgifter består av att i det dagliga arbetet genomföra de beslut som fattats av de förtroendevalda.

Det är riktigt att C.W. valdes till förbundsordförande av kongressen år 1992. Vad SKTF har anförts om ordförandeuppdragets omfattning och karaktär vid den tiden är i huvudsak riktigt. Det är också riktigt att det förekom en diskussion om utökad arvodering på grund av att uppdraget fick en allt större omfattning. Diskussionen utmynnade dock inte i att C.W. fick en anställning eller att hon skulle jämnställas med anställda i fråga om anställningsförmåner. Vad som beslutades vid representantskapet i maj 1995 var att, mot bakgrund av de insatser som ordföranderollen kommit att kräva, heltidsarvodera förbundsordföranden. Vid kongressen år 1996 markerades också särskilt att en sådan arvodering inte var liktydig med en anställning och att något anställningsförhållande för förbundsordföranden inte förelåg. Av anteckningarna som fördes i den särskilda förhandlingsgruppen år 1995 och av de avtal som senare upprättades årligen framgår att det var fråga om arvode, inte lön. Arvodets nivå bestämdes sedan parterna uppskattat den tidsåtgång uppdraget skulle komma att kräva. Hänvisningen till att HRF skulle betala sociala avgifter betydde inte mer än att HRF skulle betala sociala avgifter enligt gällande lagstiftning. Det betydde alltså inte att HRF också skulle vara skyldigt att betala in avgifter till en kollektivavtalad pensionsförmån som utgick för anställda i HRF.

I målet är ostridigt att C.W. var förtroendevald. Det betyder att hon inte var en sådan ”tjänsteman” som avses i kollektivavtalet. Dessutom betraktade hon under den aktuella tiden inte sig själv som anställd hos HRF.

Vad gäller de särskilda omständigheter SKTF åberopar till stöd för att det varit fråga om en anställning vill arbetsgivarparterna först framhålla att dessa enligt gällande rätt är av betydelse endast för gränsdragningen mellan uppdragstagare och arbetstagare. De angivna kriterierna har inte någon avgörande betydelse för gränsdragningen mellan arbetstagare och förtroendevalda.

Arbetsgivarparterna vill i övrigt framhålla följande. Att C.W. utfört uppdraget personligen är naturligt och följer av att hon personligen valts för förtroendeuppdraget. Hon ersattes dock vid vissa tillfällen av vice förbundsordföranden. Uppdragets varaktighet har styrts av valperioderna. Hon har innehaft uppdraget under två valperioder. HRF har inte hindrat henne från att utföra arbete åt annan. Det är i och för sig riktigt att uppdraget inte gått att förena med en heltidsanställning. Det bestrids emellertid att uppdraget inte har kunnat förenas med annat arbete. C.W. hade som förbundsordförande stora möjligheter att själv styra uppläggningsen av arbetet. Det vitsordas att C.W. genom HRF haft tillgång till utrustning såsom mobiltelefon och dylikt i likhet med övriga förtroendevalda. Vidare kan vitsordas att hon under senare tid disponerat visst utrymme i kansliets lokaler när hon arbetat i Stockholm. Däremot bestrids att C.W. var underkastad direktiv från HRF och att hennes ersättning stod i paritet till nedlagt arbete. Hon behövde nämligen inte redovisa vilken tid hon lade ned på uppdraget. Inte heller förekom det några kontroller från HRF:s sida. Det har inte utgått någon särskild ersättning utöver det fastställda arvudet utom så till vida att C.W. omfattades av det resereglemente som gällde för förtroendevalda. Hon hade inte reglerad arbetstid. Arvodesnivån har inte fastställts i enlighet med gällande kollektivavtal. C.W. betraktades inte heller av kansliets personal som anställd.

Arbetsgivarparterna bestrider vidare att det träffats en enskild överenskommelse med innehåll att C.W., oavsett om hon var anställd eller ej, skulle omfattas av pensionsförmåner. Parterna hade inte någon sådan avsikt. C.W. ställde aldrig något krav på detta. Det finns heller inget skriftligt material som bestyrker en sådan överenskommelse. HRF:s åtagande avseende sociala avgifter stöder inte SKTF:s påstående i denna del, utan syftar som nämnts bara på lagstadgade sociala avgifter.

Domskäl

Tvisten i målet gäller frågan om C.W. är berättigad till tjänstepensionsförmåner enligt KTP-planen avseende tiden den 1 september 1995 - den 31 december 2000, vilket motsvarar en del av hennes mandatperiod som förbundsordförande i HRF. SKTF har till stöd för talan gjort gällande i första hand att C.W. under den tiden haft anställning hos HRF. För den händelse att domstolen inte godtar detta synsätt har SKTF i andra hand gjort gällande att C.W. avseende den aktuella tiden träffat särskild överenskommelse med HRF innebärande att hon skulle anslutas till de avtalsbaserade pensionsförmånerna i enlighet med gällande kollektivavtal.

Utredningen i målet

Arbetsdomstolen har hållit huvudförhandling i målet. Vid denna har C.W. hörts under sanningsförsäkran. På SKTF:s begäran har hållits vittnesförhör med S.F. och R.L. På arbetsgivarparternas begäran har hållits vittnesförhör med I.P. och K.J. Vidare har på både arbetsgivarsidans och arbetstagaridans begäran hållits vittnesförhör med den tidigare kanslichefen C.S. Parterna har åberopat skriftlig bevisning som domstolen återkommer till i det följande.

Rättsliga utgångspunkter rörande arbetstagarbegreppet

Det kan inledningsvis konstateras att SKTF:s förstahandsgrund för talan gäller tillämpningen av den aktuella kollektivavtalsbestämmelsen, vilken innebär att avtalet gäller ”tjänstemän anställda vid ideella organisationers (riksförbund, föreningar, avdelningar) kanslier och aktiebolag”. Parterna är i målet ense om att prövningen skall göras med utgångspunkten att kollektivavtalsbestämmelsen inte innefattar något annat arbetstagarbegrepp än det som avses i 1 § medbestämmandelagen.

I fråga om arbetstagarbegreppet i allmänhet finns det en väl utvecklad rättspraxis, som innebär att man gör en helhetsbedömning av omständigheterna i det enskilda fallet (se bl.a. den ingående redogörelsen i SOU 1975:1 s. 691 ff.). En grundläggande förutsättning för ett anställningsförhållande är att det är fråga om ett frivilligt åtagande av en fysisk person att utföra arbete för annans räkning. Särskilt vid gränsdragningen mellan å ena sidan arbetstagare och å andra sidan uppdragstagare eller självständiga företagare brukar tillmätas betydelse sådana omständigheter som bl.a. att den berörda avtalsparten enligt avtalet och även rent faktiskt har utfört arbetet personligen, att han fortlöpande har ställt sin arbetskraft till den andra partens förfogande, att förhållandet har varit av stadigvarande karaktär, att avtalsparten varit förhindrad att utföra liknande arbete åt någon annan än motparten, att avtalsparten har varit underkastad motpartens direktiv eller kontroll, att avtalsparten har rätt till någon form av ersättning för arbete och ersättning för utlägg samt att vederbörande socialt och ekonomiskt allmänt sett varit att jämställa med en arbetstagare. Det har i regel inte någon avgörande betydelse hur parterna själva har valt att beteckna sitt avtalsförhållande, låt vara att Arbetsdomstolen i vissa fall har ansett sig kunna ta hänsyn till parternas uppfattning.

I fråga om den som innehar ett offentligt eller privat förtroendeuppdrag har ansetts som en utgångspunkt att uppdraget inte i sig grundar ett anställningsförhållande (SOU 1975:1 s. 735, jfr prop. 1965:60 s. 133 samt Adlercreutz, *Arbetstagarbegreppet*, 1964, s. 156 ff och 317). Som exempel ur Arbetsdomstolens praxis kan nämnas att den som hade uppdrag som arbetstagarledamot enligt styrelserepresentationslagen i ett aktiebolags styrelse inte i den egenskapen ansågs som arbetstagare (se domen 1979 nr 57). Ett annat exempel gällde en vicevärd i en bostadsrättsförening som under en tid hade varit ledamot i föreningens styrelse. Arbetsdomstolen fann i det fallet att vicevärdens arbetsuppgifter och de yttre betingelserna inte skilde sig i någon större utsträckning från vad som var normalt i en anställning, men uttalade att detta inte med nödvändighet var utslagsgivande. Domstolen ansåg det vara av betydelse huruvida sysslan som vicevärd kunde anses ha varit på så sätt knuten

till och beroende av ställningen som styrelseledamot att vicevärdssysslän framstod som ett till styrelseuppdraget hörande ytterligare förtroendeuppdrag som inte kunde anses ha gett upphov till något anställningsförhållande (se domen 1985 nr 28).

Mot bakgrund av det anförda har man enligt domstolens mening att räkna med att den som innehar ett förtroendeuppdrag i allmänhet inte är att betrakta som anställd även om vederbörande utför uppgifter som till det yttre påminner om vad som är normalt inom ramen för en anställning. Omständigheterna i det enskilda fallet kan dock föranleda en annan bedömning.

I det föreliggande fallet har domstolen att bedöma karaktären av rättsförhållandet mellan en rikstäckande ideell organisation och dess förtroendevalde förbundsordförande i en situation där det står klart att uppgifterna enligt förtroendeuppdraget helt sammanfaller med de arbetsuppgifter som skulle ligga inom ramen för en anställning. Förbundsordförandens ställning i ideella organisationer torde i praktiken vara beskaffad på olika sätt inom skilda organisationer. Ibland förekommer det en uttrycklig reglering, exempelvis i organisationens stadgar, som klargör att förbundsordföranden har en anställning (se i Arbetsdomstolens praxis exempelvis domarna 1976 nr 37 och 1981 nr 163). Det torde emellertid också i praktiken vara vanligt förekommande inom organisationer av detta slag att den förtroendevalde förbundsordföranden, i motsats till tjänstemännen inom förbundskansliet, inte har ställning som anställd i organisationen. Om det i fall som de nu angivna uppkommer tvist om förbundsordförandens rättsliga ställning, finns det enligt domstolens mening anledning att vid bedömningen i avsevärd mån beakta vad parterna kan anses ha kommit överens om rörande rättsförhållandets karaktär.

Har C.W. haft en anställning hos HRF?

C.W. valdes till förbundsordförande vid HRF år 1992. Hon hade vid tidpunkten en heltidsanställning hos en kommun. Under hösten 1995 förändrades betingelserna på så sätt att hon därefter lade ned allt mera tid på uppdraget som förbundsordförande. Tvisten i målet gäller förhållandena efter denna förändring.

SKTF har i målet åberopat ett flertal omständigheter som enligt SKTF:s mening talar för att C.W. efter förändringen under hösten 1995 var anställd hos HRF. Vad som framkommit i fråga om C.W:s arbete för HRF:s räkning ger enligt domstolens mening vid handen att omständigheterna kring arbetets utförande inte skiljer sig från vad som kan förekomma i ett anställningsförhållande. I enlighet med vad som anförts i det föregående avsnittet bör detta emellertid inte anses avgörande för bedömningen. Det finns enligt domstolens mening anledning att fästa avseende också vid de diskussioner som förekom i samband med förändringarna under hösten 1995.

Bakgrunden till de förändringar som företogs under hösten 1995 var att C.W:s uppdrag som förbundsordförande alltsedan år 1992 hade blivit alltmer krävande. Det ansågs mot den bakgrunden att ordföranden måste ges

möjlighet att lägga ned mera tid på uppdraget och dessutom ges en högre ersättning än den som dittills förekommit, nämligen motsvarande 2,5 basbelopp om året. Vid representantskapets möte i maj 1995 beslöts att bifalla ett förslag från förbundsstyrelsen om att från och med september 1995 heltidsarvodera förbundsordföranden och att uppdra till en särskild förhandlingsgrupp att efter förhandling med förbundsordföranden fastställa ersättningens storlek och övriga villkor. Förhandlingen kom att äga rum i omedelbar anslutning till representantskapets möte. Efter förhandlingen upprättades anteckningar som innehåller bl.a. följande.

Anteckningar förda vid förhandlingar gällande utökning av arvode till förbundsordförande

Närvarande: Av RS utsedd förhandlingsgrupp: I.S., I.P. och R.L. samt Förbundsordförande C.W.

Efter överläggningen enades parterna om att frångå förslaget om heltidsanställning och istället utöka arvoderingen enligt följande:

C.W:s arbete i HRF beräknades till c a 15-20 dagar per månad, vilket gör ungefär 70 % av en heltid. För detta arbete skall C.W. erhålla ett arvode om 263 760 kr. -----

Till detta tillkommer för HRF att betala sociala avgifter.

I arvodet ingår alla mötes- och förrättningsersättningar samt semesterersättning och inga som helst kostnader efter utgången av tiden för arvoderingen. -----

Beträffande vad som förekom under förhandlingsgruppens diskussioner har i målet framkommit i huvudsak följande. HRF representerades i förhandlingsgruppen av I.S., I.P. och R.L. De två sistnämnda har liksom C.W. hörts om vad som sades vid förhandlingarna. Genom förhören har framkommit att diskussionen i huvudsak rörde storleken av C.W:s arbetsinsats och sättet att beräkna hennes ersättning. Det berördes inte hur hennes förhållande till förbundet skulle rubriceras och inte heller frågan om hennes rätt till pensionsförmåner. Det diskuterades inte vilken innebörd formuleringen om sociala avgifter hade. R.L. har uppgett dels att han för sin del antog att detta inkluderade även pensionsförmåner, dels att han trodde att avtalet skulle ge C.W. rätt till alla sedvanliga arbetsrättsliga förmåner. I.P. har däremot uppgett att han blev förvånad när han genom anteckningarna blev varse om att det ålåg HRF att betala sociala avgifter eftersom den saken inte hade nämnts vid förhandlingarna. Han har uppgett att han uppfattade situationen så att förhandlingarna gällde frågan om en höjning av det arvode som skulle tillkomma C.W. och att det inte var fråga om att anställa henne.

Av det anförda framgår att det vid förhandlingen inte yttrades något som direkt berörde frågan om C.W:s förtroendeuppdrag framdeles skulle få karaktären av en anställning. Till detta kommer vad som anges i mötesanteckningarna, nämligen att parterna enades om att ”frångå förslaget om heltidsanställning och istället utöka arvoderingen”. Mot bakgrund av att C.W. fram till den aktuella tidpunkten hade uppburit ett arvode för sitt arbete ligger det närmast

till hands att uppfatta formuleringen på det sättet att det inte skulle vara fråga om en anställning utan om en rätt till ett högre arvode av samma slag som hade utgått tidigare. Det enda som kan sägas tala i motsatt riktning är vad som anges i mötesanteckningarna om att det i arvodet ingår semesterersättning. Inte heller den saken var emellertid föremål för någon diskussion vid förhandlingen och parterna har i målet inte särskilt berört formuleringen, som enligt domstolens mening inte bör tillmätas någon nämnvärd betydelse i sammanhanget.

Av det anförda drar domstolen slutsatsen att vad som förekom vid förhandlingsgruppens diskussioner sammantaget inte har gett anledning för C.W. att uppfatta saken så att hon fick en anställning hos HRF.

Frågan om den rättsliga karaktären av C.W:s förhållande till HRF belyses även av vad som förekommit senare under den i målet aktuella tiden. Frågan behandlades på nytt i samband med HRF:s kongress den 11-13 oktober 1996, vilken var den kongress som hölls närmast efter representantskapets möte i maj 1995. I kongressprotokollets § 14 anges bl.a. följande.

Vid sitt sammanträde den 13-15 maj 1995 fattade representantskapet ett principbeslut om att deltidsarvodera förbundets ordförande. Motivet för representantskapets beslut var att arbetsbelastningen på HRFs ordförande ökat under senare kongressperioder, då vi haft en utveckling från att ha varit sammanträdesledare till att under senare år vara förbundets företrädare såväl inom som utom förbundet. Mot bakgrund av den ytterligare tid förbundets ordförande fått lägga ner på uppdraget, har inneburit att ordföranden dels fått avstå från befintlig anställning, dels ej kunnat anta erbjudanden om andra anställningar.

Mot den bakgrunden ansåg representantskapet det vara på tiden att HRF tar sitt ansvar för att ordföranden arvoderas för de insatser som ordföranderollen numera erfordrar. En förhandlingsgrupp fick i uppdrag att förhandla med förbundsordföranden om arvodets utformning och storlek.

Det beslut representantskapet därefter fattat innebär att HRFs förbundordförande har deltidsarvoderats, och att inga mötes- eller förrättnings- eller andra arvoden utgår utöver detta. Överenskommelsen gäller till den 12 oktober 1996.

En arvodering är inte liktydig med en anställning. Med arvodering avses att exempelvis HRFs ordförande erhåller ett arvode från det att hon/han väljs på en kongress och som längst fram till kommande kongress. Här finns inga uppsägningstider, eller andra arbetsrättsliga regler involverade. Inget anställningsförhållande föreligger således.

Av protokollet framgår vidare att kongressen mot bakgrund av de nu citerade övervägandena antog ett förslag från valberedningen om att HRF:s förbundsordförande skulle arvoderas, att representantskapet årligen skulle fastställa arvodets storlek samt att arvodets storlek skulle baseras på en bedömning av den tid och det arbete som förbundsordföranden lägger ner på sitt uppdrag. Av

det anförda får anses klart framgå att kongressen, dvs. HRF:s högsta beslutsfattande organ, inte betraktade saken så att C.W. i sin egenskap av förbundsordförande innehade en anställning inom organisationen.

Arbetsdomstolen finner vid en samlad bedömning av vad som framkommit i denna del av målet att SKTF inte har förmått visa att det har varit fråga om ett anställningsförhållande mellan C.W. och HRF.

Har det förelegat en särskild överenskommelse om att C.W. skall vara berättigad till tjänstepensionsförmåner?

SKTF:s andrahandsståndpunkt går ut på att C.W., även om hon inte skulle vara att betrakta som anställd, ändå skall anses berättigad till de pensionsförmåner som anställda hos HRF erhöi. Enligt SKTF:s mening skulle det nämligen ha förelegat en gemensam partsavsikt av denna innebörd. Denna avsikt framgår enligt SKTF:s uppfattning av formuleringen om sociala avgifter i 1995 års mötesanteckningar. Arbetsgivarparterna har förnekat förekomsten av en gemensam partsavsikt av den angivna innebörden.

Arbetsdomstolen har i det föregående beskrivit vad som framkommit rörande förhandlingarna under representantskapets möte i maj 1995. Som framgått av det anförda nämndes frågan om rätt till pension över huvud taget inte under diskussionerna mellan förbundets förhandlingsgrupp och C.W. Till detta kommer att det varken i mötesanteckningarna eller i annat skriftligt underlag finns något stöd för vad SKTF har gjort gällande i denna del av målet.

Arbetsdomstolen kommer sammanfattningsvis till uppfattningen att utredningen i målet inte ger stöd för att det mellan C.W. och HRF förelåg en särskild överenskommelse som innebar att hon skulle omfattas av de kollektivavtalsbaserade pensionsförmåner som utgår till anställda tjänstemän. Det anförda betyder att inte heller SKTF:s i andra hand framställda yrkande kan godtas.

Sammanfattning, rättegångskostnader

Arbetsdomstolens ställningstaganden i det föregående innebär att SKTF:s talan skall avslås. SKTF skall vid denna utgång i målet förpliktas att ersätta arbetsgivarparternas rättegångskostnader. Det av arbetsgivarparterna yrkade beloppet har vitsordats som skäligt av SKTF.

Domslut

1. Sveriges Kommunal tjänstemannaförbunds talan lämnas utan bifall.
2. Arbetsdomstolen förpliktas Sveriges Kommunal tjänstemannaförbund att ersätta Kooperationens Förhandlingsorganisation och Hörselskadades Riksförbund för rättegångskostnader med sjuttiosjutusen (77 000) kr, varav 76 000 kr avseende ombudsarvode, jämte ränta på det förstnämnda beloppet enligt 6 § räntelagen från dagen för denna dom till dess betalning sker.

Ledamöter: Michaël Koch, Gudmund Toijer, Karin Isacsson, Charlott Richardson, Claes Frankhammar, Bo Almgren och Sven Kinnander. Enhälligt.

Sekreterare: Monica Björnfot Spaak